

ПРОГРАМ РАЗВОЈА СПОРТА ЗА ГРАД НИШ 2016-2017

**Улагање у спорт није трошак,
улагање у спорт је инвестиција!**

Новембар-Децембар 2015

Садржај

Уводна реч.....	3
СПОРТ: Значај и улога у савременом друштву	4
СПОРТ - Дефиниције појмова	6
Потребе и интереси грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе	8
Стратегија развоја спорта у Републици Србији	11
Остали закони и прописи	12
Спорт у Нишу данас - Институционални механизми и ресурси	13
Институционални механизми у спорту у Граду Нишу	13
Ресурси за развој спорта у Нишу	15
Програм развоја спорта - циљ и временски оквир.....	15
Зашто Програм развоја спорта у 2016-2017. години?	16
Како изгледа процес израде Програма за развој спорта	17
Сектори и теме од значаја за развој спорта.....	19
ШКОЛСКИ СПОРТ	19
Ђачки спорт (основне и средње школе), носилац активности Савез за школски спорт	20
Студентски спорт	22
Улога Универзитетског спортског савеза.....	23
ВРХУНСКИ СПОРТ (КВАЛИТЕТАН И ВРХУНСКИ СПОРТ)	24
РЕКРЕАТИВНИ СПОРТ	28
СПОРТСКА ИНФРАСТРУКТУРА	31
Финални предлози и препоруке	36

Уводна реч

Када су у Атини 1896. године отворене прве модерне Олимпијске игре, кренула је једна нова цивилизацијска ера и развој модерних спортских дисциплина. Дух олимпизма и уопште спортски дух су темељи модерног друштва и данас је апсолутно немогуће замислити духовно и телесно здравог човека, а да се макар у траговима не бави спортом. Увек је велико задовољство видети младе људе који су се определили да управо кроз спорт и физичку културу креирају свој друштвени живот. Данас смо сведоци постојања великог броја спортских дисциплина које су доступне младима па је сходно афинитетима могуће једноставно изабрати физичку активност која највише одговара сензибилитету једне особе. Понекад је довољно да нас на велике ствари у животу мотивише свега неколико речи мудрих и успешних људи.

Када се ради о истрајности, борби и успеху, најбољи пример за то јесу спортисти. Њихова невероватна постигнућа, жеља, посвећеност и превелика љубав према “послу”, јасно показују да је све на свету могуће уколико се у потпуности предате ономе што радите. Заиста, све може да има потпуни смисао уколико истински верујете у успех, па је зато осим физичке и духовне, улога спорта важна и у правилној едукацији и васпитању нових нараштаја. Осим физичког здравља, спорт је свакако и генератор друштвеног живота, склапања нових пријатељстава и јачања заједничког тимског духа.

Зато је од круцијалне важности планско деловање у овој области и стварање здравих темеља за далекосежан развој и спортских дисциплина, али и телесне и здравствене културе. Повезивање свих битних чинилаца, рационално и ефикасно управљање ресурсима, бројност и масовност учесника и квалитетних програма као и коришћење институција и знања у овој области као основе за планирање и рад намећу се као главни принципи функционисања комплетног сектора спорта у локалној заједници.

Највећи кошаркаш свих времена Мајкл Џордан је рекао “талентом се добијају утакмице, али тимским радом се освајају титуле и постаје шампион”. Желимо да управо тимским радом, али и максималним личним залагањем утичемо на креирање програма развоја спорта на овом поднебљу чији ће задатак бити да млади добију прилику да се развијају на прави начин, да сви који то могу користе спорт ради унапређења здравља али и да једнога дана имамо врхунске спортисте који ће достојно репрезентовати и наш град и нашу земљу. Оно што нам кроз ова тешка времена на сву срећу није одузето то је велики спортски потенцијал и талентовани спортисти који годинама уназад представљају најбоље амбасадоре Ниша и Србије.

СПОРТ: Значај и улога у савременом друштву

Глобално посматрано, савремено друштво карактерише општа тенденција цивилизацијског развоја. Развој цивилизације прати технолошки развитак, демократизација друштвених односа, нове позиције људских индивидуа, другачији начин живота праћен новоформираним потребама (материјалним, културним, духовним, телесним и др.).

Упоредо са развојем савременог друштва и стварањем нових потреба, а у циљу њиховог задовољавања, јављају се многобројне активности и развијају разноврсне делатности које обухватају и појам спорта. Савремени облици производње, засновани на хуманизацији друштва, културном, духовном и интелектуалном развоју, као и слободном времену, представљају погодно тло за афирмацију и даљи развитак спорта, паралелно са развојем друштва.

Односи између друштва и подручја спорта веома су разноврсни, узајамни, променљиви – поготову у динамичном времену, како због промена у друштву тако и због промена и кретања у самом спорту, те су због тога и веома комплексни. Статус и положај спорта, остваривање његове улоге и могућности развоја, управо зависе од материјалне развијености друштва, развијености економије, правног система, политичких одлука, идеолошких схватања, као и културног амбијента уопште. С друге стране, од различитих фактора унутар самог спорта зависи мера остваривања његове улоге у друштву, тј. зависи његов допринос у развоју самог друштва. (Штакић, 2008)

Разноврсност односа произилази из комплексне природе спорта али и из веома сложене структуре друштвеног система.

Узајамност односа потиче из међусобне преплетености, повезаности и међузависности спорта и друштвеног система, која се посебно може сагледати кроз утицај економије на значај и статус спорта у друштву, али и кроз утицај спорта на развој економије.

Променљивост односа спорта и друштвеног система сагледава се кроз динамичност времена у коме живимо. Односи између спорта и друштва су и комплементарни, што значи да се област спорта међусобно повезује и допуњује са другим подручјима друштвеног живота. Олимпијске игре, светска првенства, европске шампионате, континентална и регионална такмичења, такмичења по појединим дисциплинама и гранама спорта немогуће је организовати без присуства деловања државних институција, државних донација, поклона, награда, економски најмоћнијих компанија, различитих спонзора, разноврсних маркетиншких активности приватних фирми, предузећа, присуства система информисања кроз општу борбу за ексклузивна права преноса највећих ТВ гиганата, публике и др.

У друштвеним околностима публика се опредељује за забаву, уживање, навијање, социјалну идентификацију, идентификацију са спортским звездама, које посебно у млађим узрастима категоријама доживљавају и као своје идоле.

Спорт има кључну улогу у сваком друштву кроз допринос социјалној кохезији, превазилажењу предрасуда, повећању позитивног утицаја на јавно мњење и ширење етичких и општих принципа који се кроз њега преносе. Грађани могу учествовати у спорту као пасивни посматрачи тј. гледаоци и љубитељи спорта или као непосредни учесници у спортским активностима, што јесте и најважнији циљ.

Савремени спорт представља огромно достигнуће модерног друштва и важно друштвено благо. Спорт је и једна од покретачких снага за достизање миленијумских циљева развоја људског друштва, дефинисаних од стране Уједињених нација.

Посебно је вредан за савремени свет који се брзо мења и који се, с једне стране, карактерише повећањем слободног времена, а с друге, урбанизацијом и сталним технолошким развојем који теже да одвоје човека од његове природне средине.

Последњих година у свету и код нас у систему спорта све већа пажња се поклања конструисању што оптималнијег модела функционисања управљања, с обзиром да се још увек управљање базира на интуитивним и традиционалним искуствима, али уз веће уважавање и континуирану примену научних сазнања, као и кибернетичког мишљења у управљању.

Бављење спортом може оснажити децу и младе, не само са аспекта физичког здравља, већ и када је реч о психо-социјалном развоју, јачању самопоштовања, развоју одговорности, истрајности и сарадничких вештина, усвајању позитивних вредности и бољем школском успеху. Осим тога, бављење спортом представља важно средство превенције ризичних понашања младих, попут пушења, злоупотребе алкохола и дрога, и малолетничке деликвенције. Ангажовање у спорту може кориговати факторе који доприносе деликвентном понашању младих, као што су недостатак позитивних узора, недостатак самодисциплине и досада.

На нивоу локалне заједнице и друштва у целини, спорт може значајно допринети промоцији здравља и превенцији хроничних незаразних болести, развоју образовања деце и младих, родној равноправности и оснаживању жена, може подстаћи инклузију и благостање особа са инвалидитетом, и бити важан фактор у превенцији конфликта и изградњи мира.

СПОРТ - Дефиниције појмова

“ Улагање у спорт није трошак, улагање у спорт је инвестиција!.”

Спорт обухвата све облике физичке и умне активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшање физичке спремности и духовног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа. Спорт има кључну улогу у сваком друштву кроз допринос социјалној кохезији, превазилажењу предрасуда, повећању позитивног утицаја на јавно мњење и ширење етичких и општих принципа који се кроз њега преносе.

За реализацију спортских активности неопходни су и објекти посебне намене, као и специфична организација праћена правним финансијским, информатичким и другим ресурсима. Због свега наведеног, спорт јесте комплексна област која захтева мултидисциплинаран приступ.

У Закону о спорту дефинишу се следећи појмови:

- 1) спортске активности јесу сви облици физичке и умне активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшање физичке спремности и духовног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа;
- 2) спортске делатности јесу делатности којима се обезбеђују услови за обављање спортских активности, односно омогућава њихово обављање, а нарочито: организовање учешћа и вођење спортских такмичења, укључујући и међународна такмичења, обучавање за бављење спортским активностима и планирање и вођење спортских активности; спортско суђење; организовање спортских припрема и спортских приредаба; обезбеђење и управљање спортском опремом и објектима; стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и информисање у области спорта; научноистраживачки и истраживачко-развојни рад у спорту; пропаганда и маркетинг у спорту; саветодавне и стручне услуге у спорту; спортско посредовање;
- 3) спорт за све (рекреативни спорт) јесте област спорта која обухвата бављење спортским активностима ради одмора и рекреације, унапређивања здравља или унапређивања сопствених резултата, у свим сегментима популације;
- 4) врхунски спорт јесте област спорта која обухвата спортске активности које за резултат имају изузетне (врхунске) резултате и спортске квалитете;
- 5) спортска организација јесте организација која се оснива ради обављања спортских активности и спортских делатности, у складу са овим законом;
- 6) спортиста јесте лице које се бави спортским активностима;

- 7) спортиста аматер јесте спортиста коме зарада није циљ бављења спортским активностима и тим активностима се не бави у виду занимања;
- 8) професионални спортиста јесте спортиста који се бави спортском активношћу као јединим или основним занимањем;
- 9) спортиста такмичар јесте спортиста аматер и професионални спортиста који учествује на спортском такмичењу, као члан спортске организације или самостално, у складу са спортским правилима;
- 10) врхунски спортиста јесте спортиста који је на основу остварених врхунских спортских резултата на спортским такмичењима рангиран, у складу са Националном категоризацијом спортиста, у категорију врхунских спортиста;
- 11) перспективни (талентовани) спортиста јесте малолетни спортиста који је на основу остварених спортских резултата рангиран, у складу са Националном категоризацијом спортиста, у категорију перспективних спортиста;
- 12) категорисани спортиста јесте спортиста који је на основу остварених спортских резултата рангиран у складу са Националном категоризацијом спортиста;
- 13) национални спортски савез јесте спортски савез (грански или територијални) чији су циљеви, задаци и деловање у области спорта усмерени на територију Републике Србије и који је отворен за учлањење лица са територије Републике Србије;
- 14) надлежни национални грански спортски савез јесте онај национални спортски савез у који су непосредно или посредно учлањена лица обухваћена спортским правилима тог савеза;
- 15) спортска приредба јесте одређени, плански припремљен и спроведен, временски ограничен спортски догађај, за који постоји јавни интерес и на којем учествује више спортиста;
- 16) спортско такмичење јесте спортска приредба која се одвија према унапред утврђеним и познатим спортским правилима, која могу бити опште важећа за конкретну грану спорта или само за конкретну спортску приредбу и чији је циљ, којем сваки учесник тежи, или победа противника или постизање извесног унапред одређеног спортског резултата;
- 17) национално спортско такмичење јесте спортско такмичење које се организује за територију Републике Србије;
- 18) професионално спортско такмичење јесте спортско такмичење у којем се, у складу са овим законом и спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, такмиче искључиво професионални спортисти, осим ако је правилима надлежног међународног спортског савеза друкчије одређено;

- 19) организатор спортске приредбе јесте лице које на сопствену одговорност одлучује о организовању и спровођењу одређене спортске приредбе, њоме управља и води је или на неки други начин својим поступцима ствара битне претпоставке за њено одржавање;
- 20) спортска правила јесу правила утврђена општим актима надлежних националних спортских савеза, којима се уређује обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева;
- 21) спортски инспектор јесте лице које је овлашћено да врши инспекцијски надзор, односно да испитује спровођење овог закона и прописа донетих на основу овог закона непосредним увидом у пословање и поступање физичких лица и организација у области спорта, испуњеност услова за обављање спортских активности и делатности и испуњеност услова за вршење послова стручног оспособљавања за спортска занимања, односно звања;
- 22) стручни спортски надзорник спорта јесте лице које обавља надзор над стручним радом у области спорта, прати и предлаже мере које предузима организација у области спорта, односно спортски стручњак ради отклањања недостатака, и о уоченим недостацима у примени мера обавештава министра надлежног за спорт (у даљем тексту: министар).

Потребе и интереси грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе

2011. године усвајањем Закона о спорту, стекли су се услови за развој Републичке стратегије развоја спорта, али и да се креирају Акциони планови на нивоу градова и општина. Законом о спорту је уређена област спорта у складу са европским стандардима и прописима чији је развој био изузетно динамичан у протеклом периоду, уз усаглашавање са националним прописима и консензус свих релевантних субјеката спорта да се област спорта уреди на системски целовит и свеобухватан начин.

Такође, Закон о спорту конкретно уређује област потреба и интереса грађана у области спорта за који се обезбеђују средства у буџету јединица локалне самоуправе, и то кроз члан 137 Закона:

„Потребе и интереси грађана за чије се остваривање обезбеђују средства у буџету јединица локалне самоуправе, у складу са законом, јесу:

- 1) подстицање и стварање услова за унапређење спорта за све, односно бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом;
- 2) изградња, одржавање и опремање спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима или у њиховој близини и школских спортских објеката, и набавка спортске опреме и реквизита;

- 3) организација спортских такмичења од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе;
- 4) спортски развој талентованих спортиста и унапређење квалитета стручног рада са њима;
- 5) учешће спортских организација са територије јединице локалне самоуправе у европским клупским такмичењима;
- 6) предшколски и школски спорт (рад школских спортских секција и друштава, општинска, градска и међуопштинска школска спортска такмичења и др.);
- 7) делатност организација у области спорта чији је оснивач или члан јединица локалне самоуправе;
- 8) активности спортских организација, спортских друштава, удружења, гранских и територијалних спортских савеза на територији јединице локалне самоуправе од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе, у зависности од тога да ли је спортска грана од значаја за јединицу локалне самоуправе, која је категорија спортске гране, колико спортиста окупља, у којој мери се унапређује стручни рад, у ком рангу такмичења спортска организација учествује и у којој мери се повећава обухват бављења грађана спортом;
- 9) унапређење заштите здравља спортиста и обезбеђивање адекватног спортско-здравственог образовања спортиста, посебно младих, укључујући и антидопинг образовање;
- 10) стипендирање за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста;
- 11) спречавање негативних појава у спорту;
- 12) едукација, информисање и саветовање грађана, спортиста и осталих учесника у систему спорта о питањима битним за одговарајуће бављење спортским активностима и делатностима;
- 13) периодична тестирања, сакупљање, анализа и дистрибуција релевантних информација за адекватно задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе, истраживачкоразвојни пројекти и издавање спортских публикација;
- 14) унапређивање стручног рада учесника у систему спорта са територије јединице локалне самоуправе и подстицање запошљавања висококвалификованих спортских стручњака и врхунских спортиста;

15) рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у државној својини чији је корисник јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу термина за тренирање учесницима у систему спорта;

16) награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта.

За задовољавање потреба и интереса грађана из става 1. овог члана јединице локалне самоуправе обезбеђују у свом буџету одговарајућа средства.

Подносилац програма којим се обезбеђује остваривање потреба и интереса грађана из става 1. овог члана не може за финансирање истих активности да конкурише и за средства од другог нивоа власти у Републици Србији.“

У члану 138 Закона се наводи да:

„Одредбе овог закона које се односе на услове, критеријуме и начин одобрења програма, односно финансирање делатности којима се остварује општи интерес у области спорта, закључење уговора, подношење извештаја и обавезу враћања добијених средстава, сходно се примењују и на програме, односно делатности којима се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе преко својих органа уређује ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из буџета јединице локалне самоуправе, односно одобрење програма за задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе и начин јавног објављивања података о предложеним програмима за финансирање, одобреним програмима и реализацији одобрених програма.

Предлог свог годишњег програма и програма својих чланова за остваривање потреба и интереса грађана из члана 137. став 1. тач. 1), 3), 4), 6), 8), 12), 13) и 14) овог закона, подноси територијални спортски савез јединице локалне самоуправе, а за остале програме носиоци тих програма, у динамици утврђеној чланом 118. став 1. овог закона.

Потребе грађана из члана 137. став 1. тач. 1, 2. и 6. овог закона имају приоритет при избору програма којим се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединици локалне самоуправе.

Против коначне одлуке о одобрењу програма којим се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе може се водити управни спор.“

Овакав правни оквир доста прецизно дефинише начин и услове функционисања области спорта у домену овлашћења локалне самоуправе.

Стратегија развоја спорта у Републици Србији

Министарство омладине и спорта је у оквиру Закона, израдило Стратегију развоја спорта за период 2014 – 2018. година.

Улога Министарства омладине и спорта је да предводи, инвестира и омогућава спортском систему Републике Србије да оствари циљеве и приоритете које је Стратегија дефинисала, као што су повећање броја младих који се баве спортом, подстицање рекреације код грађана, подршка развоју врхунског спорта и улагање у спортску инфраструктуру. То су уједно и теме којима се Стратегија бави.

Визија Стратегије је унапређење квалитета живота и обогаћивање друштвених односа становника Републике Србије кроз бављење спортом, као елемента који је од суштинског значаја за развој њихове личности и здравог начина живота.

Мисија је стварање система спорта у Републици Србији у коме ће свако имати право да се бави спортом, са циљем развоја своје личности, одржавања доброг здравља, побољшања физичких способности, бољег и сврсисходнијег коришћења слободног времена, унапређења квалитета живота и постизања врхунских спортских резултата.

Јавне власти свих нивоа у Републици Србији предузимају мере како би се:

- обезбедило да сви грађани имају могућности да се баве спортом, кроз пружање одговарајућих услова и програма свих врста и обезбеђивање одговарајућег стручног кадра;
- осигурали темељи система спорта: спорт у школама и сви видови укључења деце у спортске активности;
- обезбедило планирање, изградња и реконструкција потребних спортских објеката;
- подржало и подстакло бављење спортом на највишем нивоу, уз постизање врхунских спортских резултата на највећим међународним спортским такмичењима.

Да би на свим нивоима стратегија заиста имала ефекта, препоручено је да локалне самоуправе креирају Програме развоја у односу на анализу стања и локалне потребе у овој области, у складу са Републичком Стратегијом и важећим законским оквиром.

Стратегија развоја спорта у Србији 2014-2018. дефинише улогу јединица локалне самоуправе у примени Стратегије:

„Јединице локалне самоуправе имају посебно значајно место у примени Стратегије. Законом о спорту је дефинисано да је обавеза сваке јединице локалне самоуправе да утврди програм развоја спорта на својој територији који ће бити у сагласности са овом Стратегијом, а да ће се у расподели средстава водити рачуна о критеријума прописаним на републичком нивоу и да ће цео процес бити јаван и транспарантан. Циљ ове Стратегије је сужавање простора за коришћење тзв. дискреционих права која су често и извор корупције кроз вођење рачуна како се троши новац из буџета и успостављање јасне и транспарентне процедуре за праћење токова новца у спорту и поштовање свих позитивних законских и подзаконских прописа.“

У Стратегији се дефинишу јасно приоритети и предлаже заједнички рад свих чинилаца спортског система Србије:

„Стратегијом су дефинисане четири приоритетне области, а акционим планом су дефинисани како општи тако и посебни циљеви. Полазећи од тога да спорт обухвата сваки облик физичке активности која доприноси физичкој спремности, добром стању менталног здравља и социјалном повезивању (организована или неформална рекреација, такмичарски спорт, традиционалне и друге спортске игре), Стратегија ће своје деловање посебно усмерити на следеће приоритете:

- развој спорта деце и омладине, укључујући и школски спорт;
- повећање обухвата бављења грађана спортом кроз развој и унапређење спортске рекреације;
- развој и унапређење врхунског спорта;
- развој и унапређење спортске инфраструктуре.

Имплементација Стратегије захтева тимски рад и заједничке активности свих чинилаца спортског система Републике Србије. Да би задатак био успешно обављен, потребна су јасна правила и јасно дефинисани носиоци реализације активности потребних за реализацију ове стратегије.

Остали закони и прописи

У редовним активностима у области спорта на нивоу локалне самоуправе од значаја су и други закони и подзаконски акти, као и локалне одлуке-стратегије и прописи града Ниша као што су: Закон о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", број 129/07 и 83/2014-др.закон), Закон о буџетском систему ("Сл. гласник РС", бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11 и 93/12, 62/2013, 63/2013-испр., 108/2013, 142/2014 и 68/2015), Закон о младима ("Сл.

гласник РС", број 50/2011), Закон о удружењима ("Сл. гласник РС", број 51/2009 и 99/2011- др.закон), Закон о планирању и изградњи ("Сл. гласник РС", број 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010-одлука УС, 24/2011, 121/12, 42/2013-одлука УС, 50/2013-одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014 и 145/2014), Закон о општем управном поступку („Сл. лист СРЈ", број 33/1997 и 31/2001 и "Сл. гласник РС", број 30/2010), Закон о јавним набавкама („Сл.гласник РС“ бр. 124/2012, 14/2015 и 68/2015), Правилник о поступку одобравања програма којима се остварују потребе и интереси грађана у области спорта у граду Нишу („Сл. лист Града Ниша“, број 97/12 и 61/13), Правилник о ближим условима за обављање спортских активности и спортских делатности, Правилник о одобравању и финансирању програма којима се остварује општи интерес у области спорта, Правилник о коришћењу јавних спортских објеката и обављању спортских активности у јавним спортским објектима, Правилник о националној категоризацији врхунских спортиста, Правилник о садржини и начину вођења Регистра удружења, друштава и савеза у области спорта, Правилник о садржају и начину вођења Јединствене евиденције удружења, друштава и савеза у области спорта

Спорт у Нишу данас - Институционални механизми и ресурси

Институционални механизми у спорту у Граду Нишу

Институционални механизми који постоје у Граду Нишу, а задужени су за функционисање области спорта, у оквиру овлашћења локалне самоуправе, су пре свега Скупштина града (доноси стратешке одлуке развоја и развоја инфраструктуре), градоначелник, градско веће и члан градског већа за омладину и спорт (оперативне и извршне одлуке), Управа за омладину и спорт (свакодневна активност и рад у области спорта), Комисија за доделу средстава у области спорта, Спортски савез Града Ниша, Савез за школски спорт, Актив наставника физичког васпитања, Градски савез за рекреативни спорт, грански савези и Универзитетски спортски савез. Посебно ваља истаћи значај и потенцијалну улогу Факултета за спорт и физичко васпитање Универзитета у Нишу као извор знања за дефинисање стратешких праваца развоја спорта и помоћ при реализацији Програма. Установа за физичку културу Спортски центар “Чаир”, чији је оснивач Град Ниш, са 12 објеката у области спорта и 138 запослених, је свакако највећи инфраструктурни ресурс и институционална подршка развоју спорта у граду. Установа Спортски центар “Чаир”, обавља делатности којима се обезбеђује остваривање права грађана, односно задовољавање потреба грађана и организација као и остваривање другог законом утврђеног интереса у области физичке културе. И коначно Диспанзер за медицину спорта и Институт за јавно здравље Ниш, као институције у области здравства од значаја за праћење, проучавање, организовање, спровођење и евалуацију активности из области

здравља спортиста и промоције здравља у заједници. Посебан значај Институт има у изградњи партнерства у области васпитања за здравље, где је и физичка активност саставни део политике изградње заједнице са изграђеном здравственом културом становништва. Овим се испуњава и доследно примењује принцип „Здравље у свим политикама“

Ови институционални механизми, поред тога што у оквиру својих овлашћења имају задатак да раде на иницијативама и изради докумената, представљају и велики ресурс знања и функционалне подршке развоју свих сектора спорта на територији града Ниша.

Ресорна Управа за омладину и спорт је свакако централна тачка која повезује све институционалне механизме у области спорта. У области спорта ова Управа посебно ради на:

1. припреми програма развоја у области спорта и праћења реализације,
2. обезбеђивању вршења оснивачких права над установама и организацијама у области физичке културе и спорта, вршење надзора над законитошћу рада, паћења и обезбеђивања њиховог функционисања.
3. пословима у вези са изградњом, одржавањем и коришћењем спортских објеката у којима се остварују потребе у области спорта на територији Града,
4. обезбеђивању потребних услова за повећање обухвата и квалитета рада са младим спортским талентима,
5. припреми и организацији одржавања спортских такмичења и манифестација од значаја за Град,
6. пословима у вези са доделом награда и признања у области спорта,
7. обезбеђивању услова за рад спортских стерићача у спортским организацијама,
8. финансирању делатности организација, односно удружења у области спорта које је основао Град,
9. планирању, обезбеђивању, евидентирању, праћењу и контроли коришћења буџетских средстава и спортских објеката која Град обезбеђује за задовољавање потреба грађана у области спорта,
10. остваривању програма или делова програма других организација, односно удружења којима се доприноси задовољавању потреба грађана у области спорта на нивоу Гграда, као и развоју спорта на нивоу Града,

Поред ресорне Управе посебан значај у делу финансирања савеза, спортских организација и клубова има и Комисија за оцену програма у области спорта којима се остварују потребе и интереси грађана у области спорта у Граду и која разматра предлоге годишњих програма и посебних програма по јавном позиву и даје оцену годишњих и посебних програма у складу са одлуком којом се уређује финансирање или суфинансирање потреба и интереса грађана у области спорта.

Дакле, институционални механизми који стоје на располагању Граду и који функционишу у области спорта су велики потенцијал и за добро планирање али и за квалитетно спровођење развојних програма у области спорта у Граду Нишу.

Ресурси за развој спорта у Нишу

Ниш је универзитетски, административни, саобраћајни, здравствени и можемо слободно рећи спортски центар југоисточне Србије. Ресурси за развој спорта се проналазе пре свега у преко 60 хиљада младих који су трајно настањени или бораве у граду (школска и студентска омладина). У граду ради више од 230 клубова а 111 се финансира делимично из градског буџета. У граду су организовани Спортски савез града, Савез за школски спорт, Универзитетски спортски савез и Савез за рекреативни спорт. Грански спортски савези окупљају клубове са близу 3000 регистрованих такмичара а најбројнији су Фудбалски савез Ниша , Градски шаховски савез Ниш , Аикидо савез ниша, Градски рукометни савез Ниша, Кошаркашки савез Града Ниша , Градски одбојкашки савез Ниша , Планинарски савез Ниша, Градски стонотениски савез Ниша , Теквондо савез Ниша и Куглашки савез Ниша. Универзитет у Нишу има и Факултет за спорт и физичко васпитање који представља и важан ресурс знања у овој области. Установа Спортски центар ЧАИР са 12 објеката и 52 школске установе са својим потенцијалом, као и многобројни отворени терени и игралишта са околином која је погодна за бављење и неким екстремним спортовима дају врло широку понуду за спортске активности. И коначно посебна подршка коју даје Град Ниш који издваја близу 400 милиона сваке године за подршку спортској инфраструктури и програмским активностима заокружује слику о потенцијалима за развој спорта у граду.

Ако овоме додамо и „природне савезнике“ развоју спорта као што су Диспанзер за медицину спорта и Институт за јавно здравље, који су нераскидиво везани за ову грану развоја локалне заједнице и брину о здрављу спортиста и рекреативаца, и раде на унапређењу здравствене културе имаћемо укупну слику о ресурсима Ниша као локалне заједнице у области развоја спорта.

Програм развоја спорта - циљ и временски оквир

Зашто Програм развоја спорта у 2016-2017. години?

Поред законске обавезе по члану 142 став 4 Закон о спорту где је дефинисана обавеза јединица локалне самоуправе, да у року од шест месеци од усвајања Стратегије, утврђује програм развоја спорта на својој територији а у складу са Стратегијом постоји читав низ разлога који су битни за израду и усвајање Програма развоја спорта 2016-2017. године.

Потреба за масовношћу спорта као активности и његов значај за развој младих и уопште развој друштва у целини сигурно је један од најважнијих разлога. Поготову, у данашњем друштвеном тренутку, оптерећеном финансијско-економским проблемима, где је евидентно да активно бављење спортом изискује веће издвајање личних финансијских средстава, посебно од стране родитеља за децу и младе чак и оне који су у систему такмичарског спорта. Родитељи данас сматрају да је спорт скуп, односно да бављење спортом изискује средства за чланарине, опрему и реквизите, на пример, а деца и млади да немају довољно времена и средства да се баве спортом у Граду Нишу.

Без улагања труда и у овом случају финансија од стране родитеља, не могу се очекивати ни масовност ни резултати, те је потребно бити реалан у критици самог система спорта за децу и младе. Алтернатива спортским школама за децу и младе, представљају бесплатне секције и ваннаставне спортске активности у школама, којих је у неком ранијем периоду било у већој мери и омогућавале су већем броју деце и младих активно бављење спортом.

Међутим, колико секција има у понуди и да ли су у складу са интересовањима деце, те колико су доступне за активно бављење спортом деце и младих која нису у систему такмичарског спорта, важна су питања да би се креирале мере као одговори на ове тренутне проблеме, посебно у школском спорту, јер бављење спортом у детињству према многим истраживањима јесте основни предуслов за развој здравих животних навика, превенцију здравствено ризичних понашања и развој менталног здравља код младих.

Такође, спортске активности и рекреација су веома важне за шире становништво јер позитивно утичу на опште здравље и према досадашњим медицинским сазнањима смањују могућност ризика од настанка хроничних болести узрокованих пасивним начином живота, те се унапређење области спорта за све може посматрати као приоритетна активност којом се доприноси здравијем и активнијем становништву.

Улагање у спорт није трошак, улагање у спорт је инвестиција у будућност!!!

Поред тога, систем професионалног спорта (квалитетни и врхунски) захтева озбиљне промене у самом управљању и финансирању, да би се обезбедила транспарентност трошења јавних фондова, и постигли озбиљни и врхунски резултати подразумева измену тренутног стања тј. редефиницију процедура, стручне и мотивисане тренере, материјално-

техничке услове за рад, квалитетну инфраструктуру за такмичења, и самим тим подршку јавности и друштвено одговорних компанија.

У том систему, који би требао да са једне стране обезбеди доступност спорта ширим слојевима (масовност спорта), посебно деци али и да обезбеди услове за развој врхунских спортиста и спортисткиња, Локална самоуправа својим средствима за одржавање инфраструктуре, суфинансирање програмских активности активних клубова, стипендијама и дотацијама игра важну улогу, те је стога за целокупни развој спорта за све, школског спорта и квалитетног и врхунског спорта неопходно поставити даље стратешке правце развоја спорта у Граду Нишу, и креирати конкретне мере за побољшање целокупног система.

Унапређења у области спорта могу се сагледати кроз три основна правца:

- 1) Унапредити правни оквир кроз доношење прописа на државном и локалном нивоу
- 2) Унапредити програмски оквир кроз доношење стратешких и програмских докумената
- 3) Унапредити управљање ресурсима што подразумева:
 - а) Људске ресурсе (стручњаци за физичко васпитање, тренери, активисти у савезима и клубовима, такмичари, спортисти, рекреативци)
 - б) Материјалне ресурсе (план капиталних инвестиција у области спорта, попис спортске инфраструктуре укључујући школске, клупске, међублоковске терене и терене на сеоском подручју, базе података и модели управљања инфраструктуром, реални програми финансирани из јавних фондова, подршка пословне заједнице)
 - в) Праћење рада и извештавање (ефикасни модели праћења и извештавања о извршењу програма спортских организација за који су одобрена средства из јавних фондова)

Како изгледа процес израде Програма за развој спорта

У процесу израде Програма развоја спорта прошло се кроз 5 фаза укључујући и стручну и општу јавну расправу што је приказано у табели:

Корак број	Активност	Резултат
1.	Прикупљање информација на основу	Истраживање у области спорта, основ за почетак планирања

	истраживања	
2.	Прва јавна (стручна) расправа на Факултету спорта и физичког васпитања о прикупљеним информацијама на основу истраживања	Одређене 4 фокус групе које почињу са припремом својих података и предлога
3.	Састанци фокус група	Преднацрт са информацијама и предлозима фокус група
4.	Друга јавна расправа са јавном дискусијом	Преднацрт са информацијама и предлозима фокус група и коментарима са јавне расправе
5.	Предлог нацрта Програма развоја спорта	Предлог нацрта Програма развоја спорта предат Градском већу на усвајање

Програм развоја спорта у Граду Нишу креиран је на основу потреба и проблема учених у спорту, за чије решавање су креиране смернице и акциони план, у складу са нацртом Републичке Стратегије развоја спорта и у складу са Законом о спорту, којим је предвиђено укључивање локалних самоуправа у планирање и развој ове важне области за све грађане, спортисте и спортске клубове, савезе и удружења.

Овај документ представља основу и полазну тачку који би требао да коначно резултира доношењем Стратегије за развој спорта у будућем периоду, јер када се остваре циљеви и реализују планиране активности из Програма за развој спорта, стећи ће се услови за дугорочније планирање у овој области.

Програм развоја спорта Града Ниша садржи податке о спорту у Нишу, анализу стања у спорту у појединим областима која је креирана на основу консултација са представницима Факултета спорта и физичког васпитања, Универзитета, спортиста, спортских удружења и осталих стручних лица из области спорта, као и представницима младих. У обзир су узета и већ усвојена планска документа као што је Акциони план одрживог развоја Града Ниша. Кроз заједнички рад фокус група посебно су анализирале области које су у ингеренцији Локалне самоуправе, као што је школски спорт, врхунски и квалитетни спорт, рекреативни спорт и спортска инфраструктура. За остале области у спорту, које су такође важне, а имају специфична одређења, као спорт у руралним срединама, такође су припремљене смернице развоја у виду препорука.

Почетна анализа обухвата општу процену стања и услова у врхунском и квалитетном спорту, спорту за све, школском спорту, спортској инфраструктури, кадровима као и начин и обим финансирања спортских клубова у Граду Нишу.

Пошто креирање програма за развој спорта подразумева укључивање спортских савеза, клубова, спортских радника и спортиста, представника младих и представника Града, као

и других делова локалне заједнице, овај документ треба да обавезе одговорне и подстакне заинтересоване у локалној заједници да се укључе у решавање наведених проблема и дају свој допринос у обличавању визије развоја спорта у Граду Нишу.

Сектори и теме од значаја за развој спорта

Четири су главна сектора од значаја за развој спорта у граду, која су повезана, али у исто време и сваки од њих има своје посебне карактеристике:

- Школски спорт
- Врхунски и квалитетни спорт
- Рекреативни спорт
- Спортска инфраструктура

ШКОЛСКИ СПОРТ

Основне смернице за развој школског спорта налазе се у Закону о спорту као и Стратегији развоја спорта Србије као основном документу. Ипак као основни недостатак у правном оквиру је непостојање Правилника о школском спорту.

По члану 143 Закона, Школски спорт „обухвата организоване наставне и ваннаставне спортске активности у области школског физичког васпитања, укључујући и школска спортска такмичења које се спроводе у оквиру школског система у складу са наставним планом и програмом, утврђеним у складу са законом. Школски спорт, у смислу овог закона, обухвата и спортске активности студената и студентска спортска такмичења. Организовано ваннаставно бављење спортским активностима ученика и студената

спроводи се кроз школске, односно студентске спортске секције, које организују школе и високошколске установе.

Организоване школске наставне и ваннаставне спортске активности из става 1. овог члана имају приоритет у погледу коришћења школских спортских сала и терена у односу на активности лица изван школе. Школе, високошколске установе, наставници, ученици и студенти могу оснивати и одговарајућа школска, односно студентска спортска удружења. Ближе услове и правила за организовање школског спорта прописује министар надлежан за образовање, по прибављеном мишљењу Министарства. Ученици и студенти не могу бити укључени у ваннаставне спортске активности и спортска такмичења ако није претходно утврђена њихова здравствена способност за бављење школским спортом.“

Школским спортом се уз подршку локалне самоуправе (кроз финансије и инфраструктуру) пре свега баве:

1. Савез за школски спорт
2. Универзитетски спортски савез

Основно полазиште у организацији школског спорта је да треба и раздвојити ове две категорије у оквиру школског спорта: ученички (основне и средње школе) и студентски (универзитетски) спорт. Ово раздвајање је последица многих разлика: у узрасту, слободним терминима у организацији наставе ђака и студената, начину одржавања такмичењима итд.

Ђачки спорт (основне и средње школе), носилац активности Савез за школски спорт

По обиму активности Град Ниш је међу првима у организацији школског спорта на нивоу Србије и то највише захваљујући ентузијазму наставника и ђака. Потенцијално у активности школског спорта је могуће укључити од 25-27 хиљада ђака, кроз такмичења у школама и такмичења између школа, кроз вишемесечни период и одржавање од 400-600 утакмица у сезони. Ради унапређења активности потребно је да Савез за школски спорт сарађује са свим заинтересованим странама и умрежи их у јединствен систем. Ово ће омогућити између осталог и да заједно аплицирају са различитим програмима ка граду, држави и међународним фондовима.

Посебно треба узети у обзир да школски спорт тражи добру логистичку подршку (треба организовати простор, време, судије, тренере, обезбеђење, превоз, дозволе, итд.). Такмичења на нивоу републике је веома тешко организовати, још је теже од такмичења на нивоу града или округа.

Проблеми који су данас изражени :

- У Нишу постоје 52 школе а ипак нема довољно инфраструктуре, спортских сала. Треба завршити започете објекте и планиране из предходних година.
- Добри тренери су у клубовима и не могу се ангажовати да воде спортске секције јер нема довољно средстава за њихове хонораре.
- Недостаје опрема за спорт.
- Професори физичког у основним школама су искључени из наставе од 1 - 4 разреда.
- Посебно питање одржавања такмичења везано је за поштовање Закона у смислу дозвола родитеља и здравствених прегледа ђака-такмичара, што додатно изискује ангажовање и наставника и родитеља

Посебну пажњу треба пружити и предшколцима јер пут кретања спортисте креће већ из вртића, преко предшколског васпитања и образпвања, од првог до четвртог разреда (где су учитељи ти који организују наставу, што треба мењати), основних школа (старији разреда), до универзитета и такмичатрског спорта, некад и врхунског.

И увек се појављује потреба за инфраструктуром, опремом и новцем.

Процена је да би у Нишу било довољно до 5 милиона динара за годишњу организацију такмичења у школском спорту (по ранијем искуству Савеза за школски спорт).

Проблем несарадње и исцепканости треба решавати кроз:

- а) Мултисекторске тимове за унапређење спорта, који би радили на програмима и обезбеђивали услове за конкурисање за коришћење фондова.
- б) Бољу комуникацију и сарадњу. Велики проблем је несарадња и некомуникација између спортских организација.

Једна од идеја за унапређење је и израда модела школе која је спортски функционална, као пилот пројекат, да би се видело колико би коштало увести спорт на основу квалитетног програма и то применити на све школе.

Да би се реализовали квалитетни програми у области школског спорта потребно је:

- 1) Урадити почетну анализу и мерења о стању способности за рекреацију и такмичења деце школског узраста. Анализа би била урађена током 2016. године. Носилац посла би био Факултет за спорт и физичко васпитање Универзитета у Нишу са својим истраживачким центром
- 2) Урадити мапирање интересовања и потреба школске и студентске омладине у области спорта
- 3) Урадити анализу рада професора по школама са препорукама (могуће укључивање професора за рад од првог до четвртог разреда)
- 4) Урадити мапирање ресурса спортске инфраструктуре и потенцијалних фонодова за школски спорт

- 5) Урадити програм популаризација спорта код младих
- 6) Појачати финансијску подршку локалне самоуправе за пројекте у области школског спорта
- 7) Прецизно дефинисати улогу Савеза за школски спорт као и моделе организовања спорта у школама, кроз наставу и ваннаставне активности кроз спортске секције и клубове
- 8) Мапирање ресурса за школски спорт
- 9) Покренути иницијативу за доношење Правилника о школском спорту
- 10) Унапредити комуникацију партнера у области школског спорта (Школе, професори, спортска инфраструктура, Локална самоуправа)

Током 2016 посебно активности дефинисати кроз 3 групе приоритета ради реализовања пројеката и програма у школском спорту:

- а) Креирање посебног годишњег програма школског спорта
- б) Подизање капацитета за конкурисање за средства по пројектима у области школског спорта
- в) Заговарање и иницијатива за доношење Правилника о школском спорту

Студентски спорт

Тренутно стање спорта на Универзитету може се описати кроз пар карактеристика:

- 1) Наставне активности спорта на факултетима не постоје, осим на Факултету за спорт и физичко васпитање
- 2) И за време организованих наставних активности то није било организовано на прави начин и студенти нису показали неко посебно интересовање
- 3) Не постоје прави слови за студентски спорт јер нема универзитетске сале
- 4) Укупно се 3.000 студената баве универзитетским спортом кроз универзитетску лигу
- 5) Главни носилац активности је Универзитетски спортски савез

Основно питање које се поставља у планирању активности је питање интересовања за студентски спорт

Три врсте учесника:

- а) Они који нису заинтересовани
- б) они који су рекреативно укључени
- в) Они који су укључени у такмичења

Основни циљ који се поставља је омасовљење, тј. укључивање свих оних који нису спортски активни.

За то је потребно:

Променити начин комуникације са студентима

Дефинисати која је улога студентског парламента и студената продекана и проректора

Заговорати да факултети подрже наставне активности у спорту. Покренути иницијативу да се врати физичко васпитање као настава на Универзитету

Прилагодити понуђене спортске активности студентима (адекватни спортови и програми рекреације и одговарајући термини)

Промовисати - Доводити познате спортисте на места окупљања младих (промотивне активности и популаризација спорта)

Улога Универзитетског спортског савеза

Универзитетски спортски савез Ниш је добровољан, невладин, неполитичан и непрофитни савез, основан ради остваривања заједничких циљева, задатака и интереса у области организованог бављења спортом студената на Универзитету у Нишу, као и другим високошколским установама које раде на територији Града Ниша, а које прихватају правила и програме Савеза, прописане овим Статутом и другим општим актима Савеза. Савез и његови чланови функционишу као део јединственог система универзитетског спорта у Републици Србији.

Универзитетски спортски савез Ниш (УСС Ниш) основан је 1968. године, под називом Универзитетски савез организација за физичку културу Ниш. Од 1992. године ради у саставу установе Студентски културни центар Ниш. УСС Ниш окупља спортска друштва свих факултета Универзитета у Нишу, али и других високошколских установа које раде на територији Града Ниша.

Основни циљ је организација различитих спортских догађаја, популаризација физичке културе међу студентском популацијом, формирање универзитетских спортских клубова и репрезентација, сарадња са осталим спортским савезима, као и генерално унапређење спортског живота на Универзитету у Нишу.

УСС Ниш организује многе спортске манифестације, од којих су најважније: Универзитетска спортска лига у мушкој и женској конкуренцији (у малом фудбалу, кошарци, одбојци, рукомету). Такође, организују се шампионати у стоном тенису, шаху, тенису, атлетици, пливању, изазову снаге, стрељаштву... У овим активностима учествује преко 1.500 студената сваке године.

Годишње се организују и различита куп такмичења (мали фудбал, баскет, шах, стони тенис...) поводом обележавања значајних датума (Светосавски куп, Дан студената Ниша - 22. март, Светски дан спорта - 6. април, Куп Ректора за Дан Универзитета у Нишу - 15. јун, Бруцошијада - почетак нове школске године, турнири поводом обележавања дана факултета, хуманитарни и меморијални турнири...). На свакој од ових манифестација учествује више стотина студената.

Посебан облик активности је организована рекреација студената (пливање, аеробик, пилатес...), коју свака високошколска установа организује у складу са својим финансијским могућностима, уз организациону помоћ УСС-а Ниш.

УСС Ниш као члан Универзитетског спортског савеза Србије учествује на Универзијади Србије, Универзитетској спортској лиги Србије (вишеструки прваци у конкуренцији студената у малом фудбалу, кошарци и одбојци, као и једном у конкуренцији студенткиња у одбојци), куповима Србије и другим спортским такмичењима студената у Републици Србији.

Међународни програм реализује се кроз учешће нишких студената у универзитетским селекцијама Србије које наступају на Светским Универзијадама и Светским универзитетским шампионатима. Од 2005. године спортске екипе УСС-а Ниш са успехом учествују на Европским универзитетским првенствима, где су представници Србије прваци у одређеном спорту у текућој календарској години.

Имајући у виду горе препознате активности, партнере и проблеме у реализацији потребно је у 2016 дефинисати јасан Програм универзитетског спорта са предлогом буџета који ће приказати јасан трошковник.

ВРХУНСКИ СПОРТ (КВАЛИТЕТАН И ВРХУНСКИ СПОРТ)

Закон о спорту у члану 3 став 1 тачка 10 дефинише појам врхунског спортисте:

Врхунски спортиста јесте спортиста који је на основу остварених врхунских спортских резултата на спортским такмичењима рангиран, у складу са Националном категоризацијом спортиста, у категорију врхунских спортиста;

Национална категоризација спортиста је предвиђена Правилником о националној категоризацији врхунских спортиста којим се утврђују критеријуми и мерила за рангирање

спортиста на основу резултата, узраста, пола и националне категоризације спортова, и уређује начин додељивања категорије - спортског статуса врхунског спортисте.

У члану 2. Правилника се каже да се

Спортистима се додељује категорија врхунског спортисте и одговарајући спортски статус утврђен овим правилником за резултате постигнуте на сениорским домаћим и међународним спортским такмичењима, на јуниорским светским и европским првенствима и кадетским светским и европским првенствима.

Врхунски спортисти се рангирају у три категорије:

- (1) врхунски спортиста - заслужни спортиста
- (2) врхунски спортиста - међународни ранг
- (3) врхунски спортиста - национални ранг

На основу последњих података из 2015. године у Нишу, корисника спортских стипендија има укупно 58 (млађег узраста, тј. чланови јуниорских категорија екипа).

У складу са члановима 137 и 138, Закона о спорту, Град Ниш је 2012. године донео Одлуку којом дефинише критеријуме и начин финансирања спорта у Нишу. Од око 230 клубова који активно раде на територији града Ниша 111 клубова је подржано финансирањем из градског буџета.

Са друге стране по члану 99 став 1 Закона о спорту „Спортске организације, територијални грански спортски савези, самостални професионални спортисти и стручна удружења у одређеној грани спорта могу се, ради уређивања питања од заједничког интереса, заједничког репрезентовања, уређивања питања организовања такмичења и статуса спортиста у одређеној грани спорта, односно области спорта, удруживати у гранске спортске савезе за једну или више спортских грана (национални, покрајински, градски, општински). У граду Нишу је укупно 10 гранских савеза а број клубова по гранским савезима изгледа овако:

Редни број	Назив гранског Савеза	Број клубова у градском гранском савезу
1.	Фудбалски савез Ниша	29
2.	Градски шаховски савез Ниш	9
3.	Аикидо савез ниша	8
4.	Градски рукометни савез Ниша	7
5.	Кошаркашки савез Града Ниша	6
6.	Градски оидбојкашки савез Ниша	6
7.	Планинарски савез Ниша	6
8.	Градски стонотениски савез Ниша	6
9.	Теквондо савез Ниша	6

Посебну улогу у развоју врхунског и квалитетног спорта има стручни рад, тј. значај тренера у врхунском и квалитетном спорту. У овом смислу треба посебно обратити пажњу на професионални статус тренера али и јачање позиције кроз посебну организацију - Савез тренера како би се и статус тренера али и статус струке у спорту заштитио. Сада се стиче утисак да су тренери “незаштићени” и препуштени сами себи. Дакле, потребно је решити системски проблем тренера тј. да и локална заједница али и држава уђу у системско решење њиховог статуса.

Посебну улогу у систему организовања спорта на локалном нивоу има и Градски спортски савез. Градски спортски савез је територијална кровна спортска организација које је члан националног удружења Спортски савез Србије. Основни задатак Спортског савеза града Ниша је да обједињује рад свих клубова на територији града, у циљу њиховог заступања пред политичким структурама града (органима локалне самоуправе), унапређујући спорт својим активностима које морају бити у складу са Стратегијом спорта и Законом о спорту Републике Србије, Спортски савез града Ниша посебно инсистира на конкретнијој и јачој сарањи међу клубовима. Градски спортски Савез је и подршка спортским организацијама али и ресурс за унапређење спорта.

Градски спортски Савез се пројектно финасира и има формиран и пројектни тим који већ ради на припреми пројеката за прекограничну сарадњу као и на припреми пројеката за друге донаторе. Савез је у 2015. имао 13 пројеката поднета на Конкурс Града Ниша и 5 пројеката према другим донаторима. Финансијска средства за рад Савеза у износу од 80 % издваја Град а 20% други фондови. У свом раду Градски спортски савез ће радити на успостављању јаче везе и боље комуникације између спортских организација и Спортског савеза града.

Имајући у виду тренутно стање врхунског и квалитетног спорта у Граду Нишу отвара се читав низ питања на која треба дати одговор ради квалитетне припреме стратешког документа развоја спорта за дужи период, као што су:

- Улога локалне самоуправе као партнера
- Улагање осим у спортисте и у струку, у спортске тренере али и додатни рад тренера на унапређењу знања која поседују
- Стратешки однос школског и врхунског спорта, као односа базе и могућих коначних врхунских спортских достигнућа
- Статус олимпијца и њихових тренера
- Материјални статус младих спортиста и могуће напредовање уз подршку локалне самоуправе
- Повећање заинтересованости клубова и појединаца у процесу израде критеријума и аката који уређују односе у спорту.

- Побољшање искоришћености средстава из области спорта по пројектима
- Побољшање комуникације, између актера у спорту (клубова, Града, Факултета за спорт и физичко васпитање, привреде, итд.).
- Интезивирање научног приступа у врхунском спорту
- Изграђивање партнерства Града и Факултета за спорт и физичко васпитање
- Однос клубова и менаџера у врхунском спорту
- Обједињене информације о врхунском спорту и израда јединствене базе података врхунског и квалитетног спорта
- Улога пословне заједнице - привреде у развоју спорта. У квиру ове теме посебно улога републичких јавних предузећа, која захваљујући монополу који имају остварују добит и на територији града Ниша али је не враћају кроз улагање у спорт, културу, младе и сличне садржаје
- Како задржати врхунске спортисте у Нишу?

На ова постављена питања могуће је кроз активности у 2016. дати конкретне одговоре и предузети активности које би делом биле реализоване а делом постале садржај Стратегије развоја спорта:

- Могуће оснивање Фонд за развој спорта
- Програм унапређења знања спортских тренера кроз сарадњу са Факултетом за спорт и физичко васпитање и гранским савезима
- Кроз посебне анализе стања моторике и способности школске деце са предиспозицијама за одређене спортове правити квалитетну селекцију, као и пратити раст и развој и у коначном се опредељивати за спортове у којима је вероватно да ће бити и добрих резултата
- Посебно решавати статус олимпијца и њихових тренера, од услова за тренирање до финансијске подршке
- Посебно решавати материјални статус младих спортиста и могуће напредовање уз континуирану подршку локалне самоуправе
- Кроз јавне расправе и тематске панеле повећати заинтересованост клубова и појединаца у процесу израде критеријума и аката који уређују односе у спорту.
- Кроз додатну обуку оспособити представнике клубова и савеза за припрему пројеката и извештавање ради побољшања искоришћености средстава из области спорта по пројектима
- Кроз сталну размену информација и рад по заједничким темама побољшати комуникацију између актера у спорту (клубова, савеза, Града, Факултета за спорт и физичко васпитање, привреде, итд.)
- Припремити посебан програм већег учешћа Факултета за спорт и физичко васпитање ради интезивирања научног приступа у врхунском спорту
- Кроз споразум о сарадњи изградити партнерство Града и Факултета спорта и физичког васпитања

- Кроз успостављање транспарентних процедура учинити јавним и одрживим однос клубова и менаџера у врхунском спорту, нарочито у спортовима и клубовима где се делом финансирају из јавних фондова
- Израдити базе података са обједињеним информацијама о врхунском спорту и квалитетном спорту
- Дефинисати улогу пословне заједнице - привреде у развоју спорта кроз заједничке састанке и предлоге за конкретно учешће у финансирању. Сигурно је да ће у овом делу бити нужно покренути и иницијативу за измену Законских прописа у области опорезивања и олакшица за оне који улажу у спорт кроз донације. У квиру ове теме посебно израдити модел улоге републичких јавних предузећа која захваљујући монополу који имају на територији целе државе остварују добит и на територији града Ниша али је, због јаке централизације управљања, не враћају граду кроз улагање у спорт, културу, младе и сличне садржаје
- Израдити анализу, а на основу реалних могућности, по ком моделу је могуће задржати врхунске спортисте у Нишу

РЕКРЕАТИВНИ СПОРТ

Члан 3 став 1 тачка 3 Закона о спорту дефинише „Спорт за све“ или другачије „рекреативни спорт“.

„Спорт за све (рекреативни спорт) јесте област спорта која обухвата бављење спортским активностима ради одмора и рекреације, унапређивања здравља или унапређивања сопствених резултата, у свим сегментима популације.“

Стратегија развоја спорта у Републици Србији као основни циљ рекреативног спорта препознаје повећање обухвата бављења грађана спортом кроз развој и унапређење спортске рекреације у свим сегментима становништва, посебно жена, особа са инвалидитетом и старих.

Дакле, прво се поставља питање зашто улагање у рекреативни спорт? Стратегија развоја спорта у Србији 2014-2018 даје одговор на ово питање

„Не само Законом о спорту Републике Србије него и сви релевантни међународни документи у области спорта истичу да свако има право да се бави спортом, с тим да такво бављење мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, у складу са

природном средином и друштвеним окружењем, фер, толерантно, етички прихватљиво, одговорно, независно од злоупотреба и циљева који су супротни спортском духу и доступно свим грађанима под једнаким условима без обзира на узраст, ниво физичке способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друго лично својство.,,

„Циљ ове Стратегије (развоја спорта у Србији 2014-2018) је да се креира, очува и унапреди способан, одржив и координиран рекреативни спорт који може да обезбеди квалитетне могућности за учешће у својим програмима за што већи броја грађана Републике Србије. У том погледу треба подстицати све облике спортске рекреације и коришћења свих потенцијала светског покрета „спорта за све“. Кроз реализовање рекреативних програма грађани Републике Србије остварили би бројне користи: унапређење индивидуалне здравствене заштите, посебно борбе против растућег проблема гојазности; унапређење здравља, превенције болести и рехабилитације; допринос кохерентнијем и одрживијем развоју друштва; очување животне средине; спречавање антисоцијалног понашања; омогућавања младим људима најбоље могуће стартне позиције за даљи живот; омогућавање што дуже радне ангажованости и развоја радних способности; повећање индивидуалних и колективних способности, посебно жена; обезбеђење једнакости полова; борба против дискриминације и маргинализације; спречавање полне дискриминације, дискриминације особа са инвалидитетом, старих и сиромашних; спречавање дискриминације припадника других етничких група и предупређење сукоба; подстицање друштвене интеграције; стварање повољнијих услова за рехабилитацију и реинтеграцију избеглица; подстицање сарадње и друштвене покретљивости; заштита људских права; подизање образовних критеријума. „

„Лисабонска конвенција из 1998. године, Бела књига о спорту из 2004. године, Препорука Светске здравствене организације о исхрани и физичкој активности из 2007. године биле су полазиште за одлуку Европске уније у децембру 2010. године да до 2020. године покрене нових 100 милиона европљана на редовну физичку активност, као основе за очување и унапређење здравља становништва. У приоритетне задатке сваке државе спада и промоција здравих стилова живота и пружање могућности свим грађанима да се баве спортским активностима.“

Унапређење активности у овој области и примена Стратегије развоја спорта Србије 2014-2018. године, у делу рекреативног спорта, а на територији Града могућа је само великом активношћу и сарадњом локалних партнера. Досадашњи проблеми у реализацији рекреативног спорта на територији града Ниша се могу описати кроз следеће теме и питања:

- Рекреација постоји али није организована и није адекватно промовисана
- Ко су партнери у промовисању и организацији рекреативног спорта?
- Како повећати круг оних који финансирају рекреативни спорт?

- Како боље искористити средства намењена рекреативном спорту?
- Постојање и одржавање инфраструктуре за рекреативни спорт
- Близина инфраструктуре и рекреативни спорт
- Улога породице у рекреативним активностима
- Мониторинг и евалуација додељених пројеката у области рекреативног спорта
- У којој форми су организовани клубови, које су препоруке за већи обухват деце и одраслих?
- Упутства за рекреативни спорт и програми бављења рекреативним спортом
- Спорт и јавно здравље; животни стил, здрава исхрана и физичка активност

У овој области посебно треба сагледати и улогу Савеза за рекреативни спорт који је носилац организованих рекреативних активности на територији града Ниша. Савез за рекреативни спорт Ниша је по својој стурктури савез спортских клубова и удружења са територије града Ниша, а који се, између осталог, баве и рекреативним спортом.

Савез за рекреативни спорт Ниша пре свега је усмерен ка развоју, афирмацији и промоцији рекреативног спорта у граду Нишу и повећању броја учесника у свим областима спортско-рекреативних активности и у свим социјалним и узрасним категоријама грађана.

Савез за рекреативни спорт препознатљив је у јавности града Ниша по веома успешном организовању акција "Сви на снег" и "Сви у природу".

Суочени са горе наведеним питањима, уз постојећи обим и ниво активности, као и сарадњу партнера можема препознати неке правце унапређења:

- Унапредити организацију и промоцију рекреације кроз веће и организовано присуство у школама, на факултетима и у медијима укључујући и друштвене мреже
- Стимулисати масовност и направити посебан план ради већег обухвата деце и одраслих
- Унапредити сарадњу партнера у промовисању и организацији рекреативног спорта ради осмишљавања нових програма и континуираног рада са појединим групама
- Кроз пројекте рекреативног спорта повећати обим оних који финансирају рекреативни спорт
- Унапредити капацитете Савеза и клубова ради припреме и реализације пројеката и на тај начин боље искористити средства намењена рекреативном спорту
- Радити на изградњи нове инфраструктуре (трим стазе, вежбалишта) али и на одржавању постојеће

- Учинити спортску инфраструктуру доступном заинтересованим рекреативцима и омогућити рад стручњака који ће помоћи да овакве активности буду од користи за здравље оних који вежбају (улога Факултета за Спорт и физичко васпитање а могући партнер је и Диспанзер за медицину спорта Дома здравља Ниш)
- Кроз различите програме породичне рекреације учинити поједине рекреативне активности доступне породицама а то значи и укључити људе различитих генерација у један програм рекреације
- Кроз систем праћења програма унапредити мониторинг и евалуацију додељених пројеката у области рекреативног спорта
- Израдити Анализу о утицају штетних стилова живота по здравље грађана у Нишу
- Са Институтом за јавно здравље израдити посебна упутства за рекреативни спорт као програме бављења рекреативним спортом који ће укључивати и препоруке везане за здраве животне стилове, здраву исхрану и физичку активност. Ова упутства би поред упутстава за здраве стилове живота, која укључује и исхрану и физичку активност са конкретним предлозима, садржала и информације за коришћење локалних ресурса за спорт и рекреацију

Овде је посебна важна улога и сарадња локалних партнера са Институтом за јавно здравље, Диспанзером за медицину спорта Дома здравља Ниш и Факултетом за спорт и физичко васпитање како би се у синергији ова три извора знања дошло до реалних и применљивих програма а који ће почивати на принципу „Здрави људи, здравље у свим политикама“.

Институ за јавно здравље ће у оквиру својих надлежности радити на:

1. Развоју и унапређењу информисања, едукације и саветовања у вези са очувањем здравља и смањењем фактора ризика,
2. Реоријентацији здравствене службе ка развоју модела који подржавају промоцију здравља и партнерство са локалним организацијама.
3. Креирати и развојати окружења која подржавају здравље и здраве изборе.

Масовност као један од главних циљева развоја спорта је неминовно везан и са изградњом партнерстава свих локалних чинилаца у овој области.

СПОРТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Основни предуслов за бављење спортом без обзира на спорт, предиспозице и могућности спортисте или рекреативца, је постојање одређених простора на којима је погодно имати спортске активности. Да ли се ради о отвореним или затвореним површинама, са мање

или више опремљеном инфраструктуром битно је да су такви спортски објекти бројни, разноврсни и доступни онима који се и спортом баве.

У правном оквиру Републике Србије спортску инфраструктуру третирају и Стратегија развоја спорта у Републици Србији 2014-2018. године као и Закон о спорту.

Такође Закон о спорту у члану 137 став 2 дефинише и обавезе јединица локалне самоуправе у области изградње, одржавања и опремања спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима или у њиховој близини и школских спортских објеката, као и набавку спортске опреме и реквизита. Такође налаже се Законом у члану 137 став 15 и рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у државној својини чији је корисник јединица локалне самоуправе (након доношења новог Закона о јавној својини и ЈЛС се појављује као носилац права својине са обавезом уписа до октобра 2016.), кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу термина за тренирање учесницима у систему спорта.

Као ресурс за коришћење објеката у области спорта на територији града Ниша осим јавних спортских објеката све више се појављују и приватни спортски објекти који се користе по комерцијалним условима.

Све спортске објекте на територији Града Ниша зависно од тога ко је носилац права својине, ко је корисник, ко је одговоран за одржавање и опремање и где се објекат налази, можемо класификовати у пет група:

а) Установа за физичку културу Спортски центар Чаир

б) Школске сала и терени

в) Међублоковска игралишта и терени

г) Игралишта и терени на руралном подручју

д) Спортски објекти у приватном власништву доступни грађанству и клубовима по одређеним условима и комерцијалним условима

Спортски центар ЧАИР са 12 објеката, по квадратури други у Србији, сигурно предстаља највећи и по понуди најразноврснији организовани спортски ресурс у Граду. Спортски центар обухвата 12 објеката и то:

- спортска хала „Чаир“,

- мала сала за тренинге,

- затворени базени са пратећим садржајима (куглана и фитнес кабинети),

- отворени базени са травнатом терасом и пратећом инфраструктуром,
- градски стадион,
- помоћни терени (травнати и терен са вештачком травом),,
- сала за борилачке спортове,
- стонотениска сала,
- спортска дворана "Душан Радовић",
- спортска дворана "Мирослав Антић",
- балон сала са клизалиштем,
- мали терен са вештачком травом,

Осим спортских објеката ту су и пратећи објекти на располагању спортистима и клубовима као што су: преноћиште Чаир, рачуноводство за спортске клубове и пратећи угоститељски објекти.

Спортски центар се финансира из буџета Града, из прихода од делатности, из спонзорства, донација, сопствених прихода и осталих извора.

Једно од битних питања које се намеће је питање одрживости овог и оваквог система финансирања Спортског центра Чаир имајући у виду да се 75% потребних средстава обезбеђује из буџета Града а да негде око 25% долази од сопствених прихода центра. Ако томе додамо у структури расхода и велике трошкове енергената за одржавање функционалности спортских објеката (пре свега затворених базена) јасно је да се у свом функционисању Установа Спортски центар Чаир суочава савакодневно са великим проблемима.

У прошлој, 2014. години укупан буџет спортског центра је износио је близу 179 милиона динара од којих је удео градског буџета близу 135 милиона.

Када овоме додамо и да школски спортски објекти нису у јединственој бази за интегрисано управљење спортском инфраструктуром (тачније таква база података и не постоји) јасно је да се у наредној 2016. години јасно намеће обавеза о успостављању и јединствене базе података о спортској инфраструктури, као и о изради посебног плана коришћења и управљања овом инфраструктуром.

Међублоковска игралишта и терени и игралишта и терени на руралном подручју су велики ресурс за рекреативно бављење спортом али и за стварање услова за клубове који масовно окупљају омладину и рекреативце у одређеним деловима града. Имајући у виду да је по свим истраживањима близина и доступност инфраструктуре један од битних

предуслова за масовно бављење спортом јасно је да велики потенцијал ова две групе ресурса предстаља један од приоритета за унапређење у наредном периоду 2016-2017.

Ово намеће још један закључак о неопходности мапирања свих ових објеката, игралишта и терена и сагледавање стања, потреба за реконструкцијом и доградњом и израде јединственог модела управљања овим ресурсом Града. План капиталних инвестиција и инвестиционог одржавања јавних спортских објеката је свакако један од корака који очекује град у 2016-2017. години.

И коначно спортски објекти у приватном власништву доступни грађанству и клубовима по одређеним и комерцијалним условима такође могу кроз пројекте приватно-јавног партнерства да буду доступни ширем кругу спортиста (и такмичара и рекреативаца). Пројекти приватно-јавног партнерства могу и на други начин да осавремене постојећу и да саграде нову спортску инфраструктуру, што такође представља потенцијал у наредном периоду. Град Ниш већ даје посебне погодности инвеститорима у области спортске инфраструктуре у смислу умањене накнаде за уређење градског грађевинског земљишта.

Отворена питања која се и даље постављају тичу се пре свега припреме посебних докумената који би омогућили будуће стратешко планирање и рационално управљање ресурсима:

- Питање искоришћености свих објеката спортске инфраструктуре (број корисника, број гледалаца, термини, трошкови изградње и одржавања итд)
- Улога локалне пословне заједнице у ревитализацији и изградњи нове спортске инфраструктуре и почетак дијалога са пословном заједницом око финансирања спортске инфраструктуре и спорта уопште
- Изградња Универзитетске спортске хале уз партнерство Универзитета, Републике Србије, Града Ниша и могуће страног донатора (ЕУ или билатерални фондови помоћи)
- Улога спортске инспекције и постојање спортске инспекције на локалном нивоу као поверени посао који преузима Град од Министарства (само 3 спортска инспектора на територији Србије са седиштем у Београду)
- Припрема пројеката из области спортске инфраструктуре за ЕУ фондове (могући пројекти 2016-2017: Наткривање отвореног олимпијског базена и Трим стаза поред Нишаве)
- Питање одржавања спортских терена у школама

- Јединствена база података како би се нашле на једном месту све информације о коришћењу спортске инфраструктуре и о терминима клубова који је користе.
- Побољшање правног оквира за улагање у спорт кроз донације и спонзорства у спортску инфраструктуру кроз измену законских прописа. Потребно је омогућити повластице привреди ако привреда даје подршку за спортску инфраструктуру и спортске активности.
- Питање припреме пројеката и унапређења постојећих капацитета у локалној заједници за овакав посао
- Начин пројектовања спортске инфраструктуре како би објекти постали одрживи. Потребно је планирати и пословни/комерцијални простор приликом изградње објекта који је могуће ставити у функцију одрживости објекта.

Имајући у виду Законски оквир као и постојеће стање намеће се читав низ активности кроз препоруке у наредном периоду:

- Мапирање, евидентирање и упис свих објеката спортске инфраструктуре у јавној својини чији је корисник град Ниш
- Мапирање и евидентирање свих приватних спортских објеката који се могу ставити на располагање спортистима и клубовима под одређеним условима
- Формирање јединствене базе података спортске инфраструктуре на територији града Ниша која ће укључити и јавне објекте али и приватне спортске објекте који се могу ставити на располагање спортистима и клубовима под одређеним условима
- На основу стања и потреба за инвестиционо одржавање израдити План капиталних инвестиција и инвестиционог одржавања у спортску инфраструктуру укључујући све категорије јавних спортских објеката
- Размотрити могућности за успостаљање приватно јавних партнерстава у области спортске инфраструктуре
- Урадити анализу степена искоришћености свих објеката спортске инфраструктуре (број корисника, број гледалаца, термини, трошкови изградње и одржавања итд)

- Дефинисати улогу локалне пословне заједнице у ревитализацији и изградњи нове спортске инфраструктуре и почети дијалог са пословном заједницом око финансирања спорта и спортске инфраструктуре
- Одредити локацију и припремити документацију за изградњу Универзитетске спортске хале уз партнерство Универзитета, Републике Србије, Града Ниша и могуће страног донатора (ЕУ или билатерални фондови помоћи)
- Покренути иницијативу код надлежног министарства ради успостављања Спортске инспекције на локалном нивоу као повереног посла који преузима Град од Министарства.
- Наставити са радом на припреми више пројеката из области спортске инфраструктуре за ЕУ фондове.
- Предложити ефикасан и функционалан модел одржавања спортских терена у школама
- Формирати јединствену базу података о коришћењу спортске инфраструктуре и терминима клубова који је користе.
- Покренути иницијативи ради побољшања правног оквира (кроз измену законских прописа) за улагање у спорт кроз донације и спонзорства у спортску инфраструктуру.
- Организовати обуке за запослене у управи и спортским организацијама са циљем унапређења капацитета за припрему пројеката из области спортске инфраструктуре
- Покренути питање одрживости сваког спортског објекта кроз квалитетније планирање и пројектовање спортске инфраструктуре како би објекти постали одрживи.

Финални предлози и препоруке

На основу напред изнетих података о стању ресурса, анализираних проблема и недостатака као и могућих решења Град Ниш у области развоја спорта у 2016-2017 има пред собом два правца активности:

Први је унапређење сарадње Града и свих партнера у локалној заједници ради рационалног, транспарентног и ефикасног управљања ресурсима укључујући људске, инфраструктурне и финансијске ресурсе са циљем веће масовности, бољег квалитета и веће популаризације спорта у 2016-2017

Други је израда докумената и анализа који ће представљати основне, базичне документе за почетак рада на доношењу Стратегије развоја спорта за град Ниш за петогодишњи период 2017-2022.

Ова два правца активности морају ићи паралелно и кроз периодично извештавање, јавност мора бити упозната о току и резултатима оба сегмента рада на реализацији Програма развоја спорта 2016-2017.